

ŞİDDETİN TOPOLOJİSİ

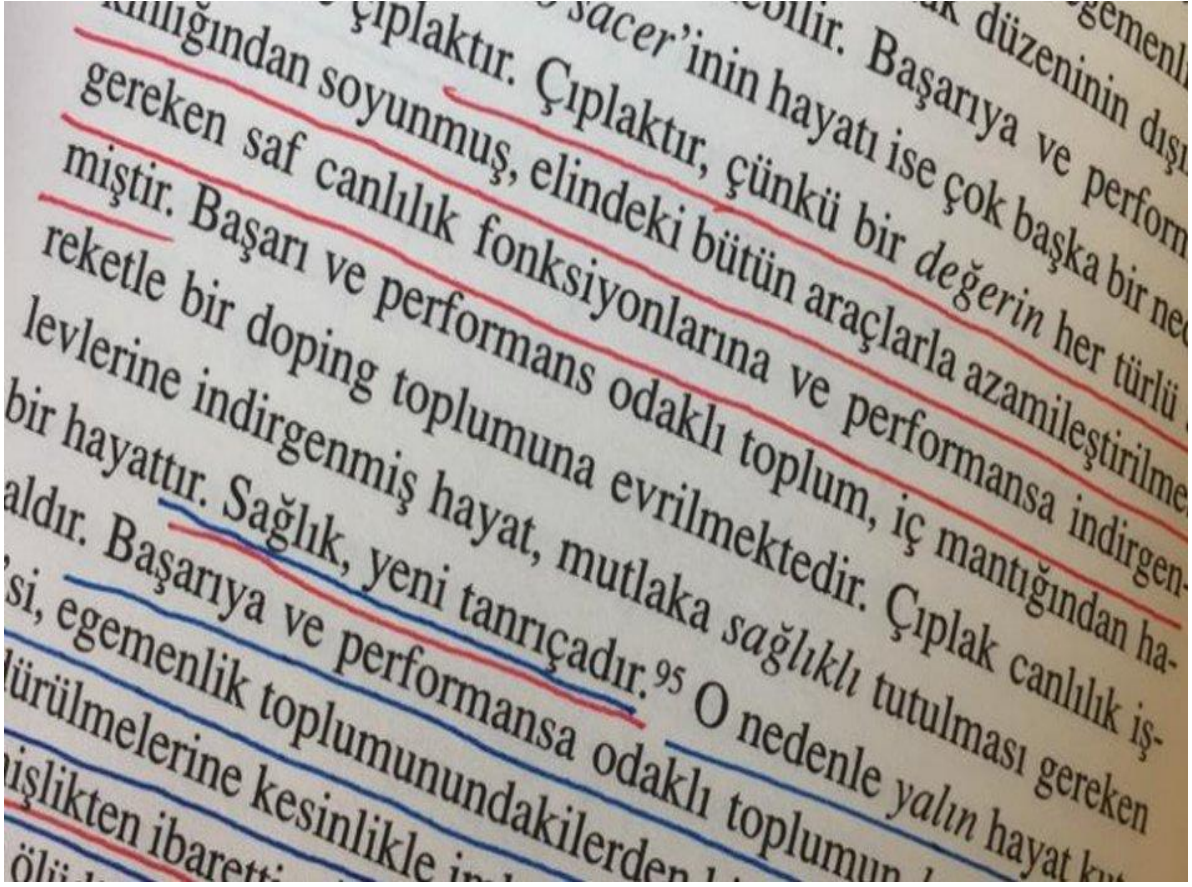
Talip ÖZÇELİK

8 Eylül 2020

<https://hertaraf.com/koseyazisi-talip-ozcelik-siddetin-topolojisi-seytanin-yeni-yuzu-1750#.Y5f8sn5Fjgs.whatsapp>

Eski aşıklar veya sevdiklerinden uzakta olanlar; kavuşamamayı, ayrılığı, uzakta olmayı, gurbeti anlatmak için "ayrılık cehennemi" tabirini kullanmışlar. Bazıları ise cehennemi, "dost ve sevdiklerinden uzakta olmaktır" diye tanımlamış. Hatta "ayrılık yaman kelime, benzetmek azdır ölüme" dizeleriyle şarkılara, türkülere dökülmüş ve bütün bunlarla ayrılığın ölümden daha ağır, daha zor olduğu anlatılmış. "Ayrılık cehennemi" tabiri günümüze kadar pek çok yerde kullanılmış olmakla beraber "aynılık cehennemi" tabirini görebildiğim kadarıyla ilk kez Byung Chul Han kullanıyor. Bu tanımlama kitlelerde sürüye katılmayı, birbirinin aynı olan yaşantıları, uyuşturulmuş beyinleri "klonlanmış hayatları" tanımlarken; okumuş/yazmış kesimde; akademisyen, aydın, hatta pek çok entelektüel de olaylara, eşyaya, batılı gözlüklerle-paradigmayla bakma şeklinde tezahür ediyor.

Byung Chul Han'ın Şiddetin Topolojisi kitabını okurken bir kez daha perspektifine hayran kaldım. PSİKOPOLİTİKA ve diğer kitapları gibi bu kitabını da metis yayınevi basmış ve Dilek Zapcıoğlu Hanım çevirmiş. Rahat okunan güzel bir çeviri. Kimi deyim ve kelimeleri dipnotlarda şerhetmesi isabetli olmakla beraber bunu çok sınırlı tutması bir eksiklik olmuş.

Byung Chul Han, kendi tabiriyle söyleyecek olursak "aynılık cehenneminden" çıkmış bir entelektüel ve o cehennemin içinden konuşmuyor.

Kitapta şiddetin en çok bilinen darp, yaralama, öldürme işkence ve benzeri taraflarıyla ilgilenmiyor yazar. Bununla beraber, şiddetin geçmişten günümüze nasıl kılık değiştirdiğini ortaya koymak ve kökenlerine inmek için tarihe gidiyor ve "şiddetin arkeolojisi" bölümünde bu kısmı inceliyor. Güç ve iktidarın; öldürme, kan akıtma ve kan davasıyla ilişkisine dair güzel tespitlerde bulunuyor. "Şiddet kılıktan kılığa giren bir oyuncu" diyerek, şiddetin hiçbir zaman kaybolmadığını sadece toplumsal durumlara bağlı olarak suret değiştirdiğini anlatıyor.

Ş

iddetin günümüzde şekil değiştirmesinin ve yapısal dönüşümünün günümüz şiddet olaylarına damgasını vurduğunu söylerken, iktidar tekniklerinin şiddetin içselleştirilmesinden nasıl yararlandığını, içselleştirilmiş şiddeti nasıl uyguladığını anlatıyor.

Günümüzde, aşıkarlıktan mahremiyete, kaba güçten medyatiğe, fiziksellikten ruhsallığa, olumsuzluktan olumluluğa kayıyor ve derinin altına, satır aralarına, kılcal damarlara ve sinir uçlarına doğru geri çekiliyor, öyle ki tamamen ortadan kaybolduğu yanılsamasına kapılabiliyor.

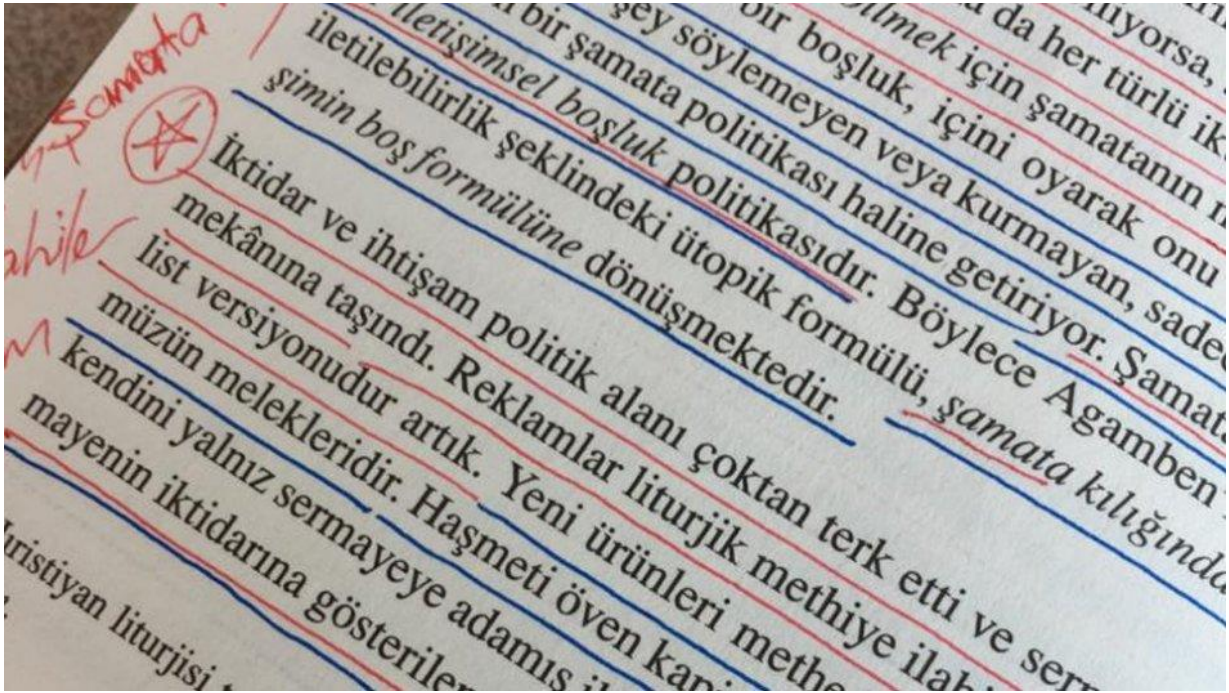
Modernite öncesi egemenlik toplumunun bir kan toplumu olduğunu, kan akıtmanın güç ve iktidar anlamına geldiğini belirten yazar, şiddet uygulamalarının güç duygusunu artırdığını,

daha çok şiddetin daha çok güç anlamına geldiğini şiddetin arkeoloji bölümünde anlatarak günümüze geliyor.

"Sermaye ekonomisi de arkaik şiddet ekonomisi ile bariz bir şekilde benzerlik gösterir. Kan yerine parayı akıtır, kan ve para arasında özsel bir benzerlik vardır. Sermaye modern "mana" gibi hareket eder. Arkaik kültürde savaşçı ne kadar öldürür ve kan akıtırsa, öldürüp kanını akıttığı herkesin "mana" sı kendi vücuduna geçer diye inanıyordu. Başardığı her öldürme eylemi ile de manasının arttığını düşünüyordu." Sermaye modern mana gibi davranır, ne kadar çok paraya sahip olursa o kadar güçlü, yaralanmaz hatta evet, ölmez hissedilir"

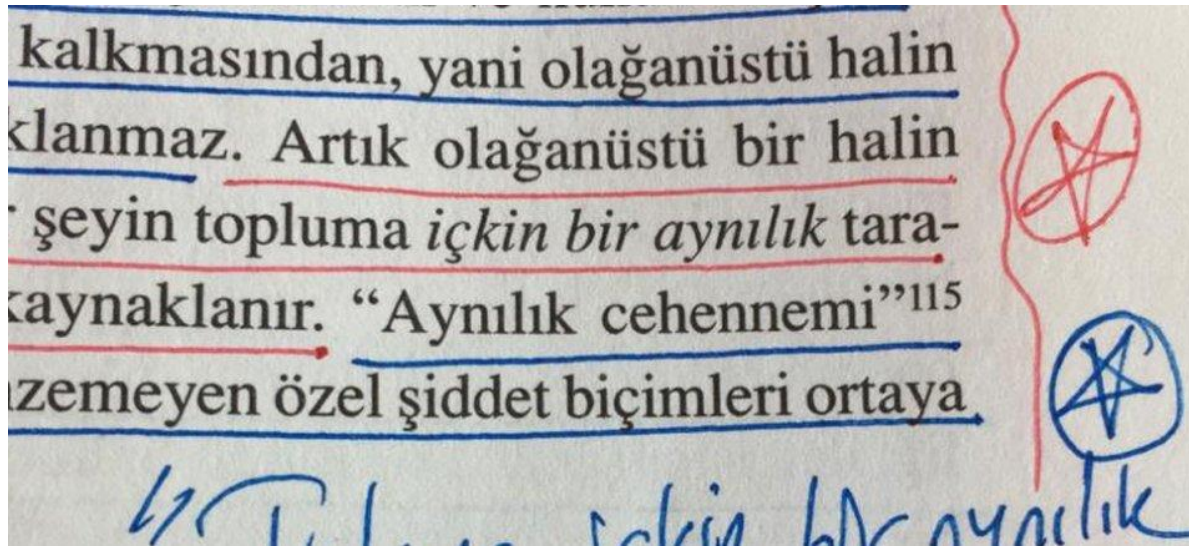
Yazar kapitalizmin derin psikolojik düzlemde ölümle ve ölüm korkusuyla alakasına dikkat çekerek Kalvinistlerin gözünde yalnızca ekonomik başarının kurtuluş güvencesi olduğunu dile getirir.

“Ölüm korkusuyla ilgili kurtuluş endişesi kapitalist birikimi ortaya çıkarır.”

Bu cümleleri okuduktan sonra kimi işadamlarının sanki ölümü alt etmek istercesine gündüz gösterdikleri çabayı hatırlamamak elde değil. Müslüman için hayatın merkezinde İslami-insani değerler ve ahiret düşüncesi olmayınca, (haydi bu “olmayınca” kelimesini çok sert bulacaklar için biraz yumuşatalım ve onun yerine “ahiret düşüncesi zayıflayınca” diyelim) onun yerini başka şeyler alıyor demek ki.

Daha çok para, daha çok güç ve iktidar anlamına geliyor para-yani “mana”-artıkça gücüne güç katmış oluyor. Bugün hem dünya ölçeğinde hem de Ülkemizde güç-kudret, hükmedilen para ile ölçülmekte ve ne yazık ki ben Müslümanım diyenlerde de böyle. Parası çok olan, güç iktidar ve itibar sahibi olup çıkıyor. Bunun istisnası hiçbir grupta cemaatte neredeyse yok. Halbuki bizde güç ve itibar takva ve Allah'a yakınlıkla, söz söyleme hakkı ise feraset ve basiret ile ilgilidir. İslam devletinde halife seçmeye ve onu görevden almaya yetkili olan “ehli hal vel akt” isimli şura heyetinin “hal ehli” olmasını böyle anlamak gerekiyor. Demokrasilerde genellikle başkan ya da başbakanı seçen paraya hükmeden iş çevreleridir.

Kapitalist ekonomide hayatta kalmanın mutlaklaştırılması, hayatta kalma histerisi, sağlıklı yaşam histerisi ve bunların hayatı, “bir ölmemişlik kalıbında dondurduğunu” belirterek bunlara karşı çıkar ve hayır diyerek arifane bir dille şu cümleyi yazar;” hayatı yaşamak istiyorsan ölüme hazırlan.”

savaşı söz konusudur. Rekabet ilişkisinde tam da bu varoluşsal gerilim eksiktir, Kendi'ne ait net bir özimgе kurmakta yardımcı olan o düşmanlığın olumsuzluğu eksiktir. Başarıya odaklı geç modern özne, olumsuzluğu gitgide daha fazla atmıştır üstünden. Karşısında ne bir düşman, ne bir hükmeden vardır artık. Onu hep daha fazla iş başarmaya zorlayan bir dış mercii bulunmaz. O daha çok kendi kendisini zorlar ve kendisiyle savaşır. Öteki, önceleri bir direnc kaynağıdır.

Sağlıklı yaşam histerisi hayatın bozuk bir para gibi çıplaklaştığı ve her türlü anlatsal içerikten boşaldığı yerde oluşur. Bu cümleler virüs salgını propagandasının insanlarda nasıl küresel bir büyüye yol açtığına da izah etmekte ve aynı zamanda hayatımızın anlatsal içerikten boşaldığını da göstermekte. “Suyun üzerindeki saman çöpleri gibi” olup her türlü akıntıya kapılarak sürüklenmemizin sebebi de o değil mi “dünyayı sevmek ve ölümden korkmak.” Modern ya da postmodern veya geç modernite çağında şeytanın yeni yüzünü ve insanı nasıl saptırdığını, kimi vesveselerle âdem oğlunu bugün dünya hayatına nasıl daldırdığını anlatmıyor mu, bu cümleler? Evet sanki şeytanın günümüzde insanı nasıl kul köle ettiğini anlatıyor. Şiddetin günümüzde topolojik bir dönüşüm geçirdiğini ve artık şiddetin nasıl gizlendiğini ifade eder.

- İletişimin satır aralarına, derinin altına çekilir.
- kılcal damarlara ve ruhun iç mekanlarına silmeye başlar.
- Görünürde görünmez olana ,....askeri olandan psişik olana...
- Cephesel karşılaşmadan, viral bulaşmaya kayar.

Tam da şeytanın damarlarımızda kan misali dolaşıp insanı saptırmasını anlatmıyor mu? “Şiddetin en merkezi topolojik kaymalarından biri ruhsal içselleştirmedir. Şiddet, ruhun içinde bir çatışma biçiminde yaşanır. Yıkıcı gerilimler dışa boşalmak yerine ruhu kemirir. Cephe artık benin dışında değil içindedir.”

Bundan sonra yazar tüketim toplumunda, çatışmayı içinde yaşamaya başlayan insanın psikolojisinin nasıl değiştiğini anlatır. Çatışma alanının içerisi olması sebebiyle depresyon ve benzeri rahatsızlıkların sıradanlaşmaya başladığını vurgular. Melankolinin sıradanlaşp yaygınlaşmasının depresyon olarak ortaya çıktığını ve kitleselleştiğini belirtip içeri ve kendine dönmüş başarıya endekli fertlerin nasıl narsist insanlar haline geldiğini ortaya koyar. Narsizm bir yönüyle

kendine tapmadır, nefesine tapma. “hevasını ilah edineni gördün mü ?” buyruğunu burada hatırlamak gerekir.

“Geç modernitenin başarıya ve performansa endeksli öznesi (aslında nesnesi demek daha doğru bence) ise artık hiç kimsenin kulu değildir. Aslında herhangi bir zora da tabii değildir.”

“Dışsal şiddetin yerine, yabancından gelen ve özgürlükmüş gibi görünen bir kendine-yönelik-zor geçmiştir.”

“Bu süreç kapitalist üretim ilişkileri ile doğrudan ilişkilidir.”

“Belli bir üretim düzeyinden itibaren insanın kendisini sömürmesi özgürlük duygusuyla el ele gider.”

“Başarı ve performans toplumu bir kendini sömürme toplumdur.”

“Başarıya odaklı özne tamamen tükenişe kadar sömürecek kendisini.”

Bu cümleleri aktarırken “elhakum ut tekasür hatta zurtum ul megabir” ayetleri zihnimden geçti “Çokluk sizi mezara girince kadar meşgul etti-oyaladı” Yani başarmak, daha çok kazanmak, yüksek performans ve kar etme hırsı, her türlü sayısal çokluk elde etme o derece kuşatır ve kendinden geçirip sarhoş eder ki geberinceye kadar bu hal devam eder. Bu hırs ve açgözlülük neticesi ise gözü doyuracak bir avuç topraktır.

Yazar “şiddetin politikası” ve “sisteme içkin şiddet” bölümlerinde siyasal iktidarın toplumu aynılaştırmasının kitlelerde nasıl mevcuda razı olup sorgulamamayı doğurduğunu, politikanın nasıl sermaye ile eşgüdüm içinde hareket edip her şeyi sermayenin emrine nasıl amade kıldığına dikkat çeker. Günümüz demokrasilerinde politikanın da bir tarifini bulabiliriz, burada. Politika, sermayenin çıkarları doğrultusunda halkın kandırılması/razı edilmesidir.

Sınıf, Hardt ve Negri'nin de saptadıkları gibi, “yalnız ve yalnız birlikte mücadele ettiği zaman kolektif bir bütün” oluşturur.⁸¹ Sınıfa ortak davranışın itkisini veren yoğun bir aidiyet duygusu lazımdır. Ama günümüz toplumunun tam da karakteristiği, aidiyet duygusunun, Biz'in yokluğudur. Toplumun artan ölçülerde yeniyetmeleşmesi de, siyasi apati ve aldırılmazlıkla birleşerek, beraber davranmayı uzak bir ihtimal haline getirmektedir. Küreselleşmiş dünyanın sakinleri, İmparatorluk'a karşı ortak direnişte kararlı tekillikler değil, birbirine karşı gitgide antagonist davranan, kendi içine kapanmış, izole Ego'lardır. Kapitalist üretim sürecine

Kitabın birinci bölümü,” şiddetin makrofiziği” ikinci bölüm başlığı ise “şiddetin mikrofiziğidir”. Bu bölümde gerçekten de en görülmeyen, en gizli en karmaşık olan şiddet şekillerini inceleyip onlara mercek tutar. İktidarın rıza üretmeyi başardığı oranda açık şiddete ihtiyaç duyamayacağına işaret eder ve şöyle der;

“Bugün bizlerin birer performans ve sağlık zombisi olduğumuz söylenebilir.”

“Olumluluğun şiddeti olarak sisteme içkin şiddette, engel, ret, yasak, dışlama veya yoksun bırakma gibi olumsuzluklar bulunmaz.

“Olumluluğun şiddeti kendini, aşırılık ve kitleselleşme, ifrat, aşırı bolluk ve tüketim, aşırı üretim, aşırı birikim ve aşırı haber kılığında kendini gösterir.”

“Olumluluğun şiddeti (içeriği) nedeniyle bizzat şiddet olarak algılanmaz.”

“Şiddete yalnız çok az olan değil, çok fazla olan da götürür. Yalnız yapmaya izin olmayışının (yani yasağın) olumsuzluğu değil, her şeyi yapabilme (yani her şey mubah) olumluluğu da şiddettir.

“Olumluluk şiddeti olumsuzluğun şiddetinden daha da tehlikelidir.”

Bu satırları yazarken zihnimden bir yandan kanaatkarlık -fakr kavramları geçerken diğer yandan refah ve bolluğun insanları nasıl değiştirdiği geçmekte. Olumsuzluğun şiddetini cumhuriyetin kuruluşundan bu yana bütün yüzleriyle gördük. En son 28 Şubat döneminde de yaşadık. Olumsuzluğun şiddetine her alanda maruz kalmamıza rağmen o dönemdeki canlılık bu günlerden çok ileriydi. Son 20 yıla yakın zamandır maruz kaldığımız şiddet ise tam da olumluluğun şiddeti.

Olumsuzluğun şiddetinde de olumluluğun şiddetinde de yetersizliğimiz, tecrübesizliğimiz, samimiyetsizliğimiz ve cehaletiniz sebebiyle yaşanan erozyon, ifsat ve irtifa kaybının bizi ne hale getirdiğini düşünmemiz gerekiyor. Olumsuzluğun şiddetine maruz kaldığımız zamanlarda da karşı koyup direnmeyi layıkıyla başaramadık. O zamanki varlığımızın keyfiyetinin de uzun uzadıya tartışılması gerekir. O dönemlerde hem küresel hem de yerel iktidarın öteki-düşman ihtiyacının nesnesi olarak da olsa vardık ama yine de vardık.

Şimdi ne yazık ki sistem olumluluğun şiddetinde sizi kendinizle -nefsinizle- baş başa bırakıyor. Aslında baş başa da bırakmıyor, dönüştürüyor; dönüştürerek razı ediyor. Eğitim, medya, reklam, algı yönetimi, aynılaştırma, tüketim çılgınlığı, haz ve benzeri yollarla ruhunuza nüfuz ediyor ve başka şeye gerek duymuyor.

- “Sermayenin iktidarına gösterilen rızanın adı şimdi tüketimdir”

- “savaşın gümbürtülerin susmamıştır... Ama bu ses tekil bir savaşa aittir. İnsan kendisiyle savaşır, kendine şiddet uygular”
- “disiplin, toplumun zindanlarından değil, başarıya odaklı bireyin ruhundan gelmektedir.”
- “bu, insanın hem gardiyan hem de tutuklu olduğu bir çalışma kampıdır.
- “Patolojik tezahürü ise depresyondur.
- “gündeliklik yerleşik iktidarın onaylanmasıdır”.

Yazar, “küreselliğin şiddeti” bölümünde depresyon içindeki narsist, atomize bireylerin varlığının topluma nasıl yansıdığını şöyle ortaya koyar. “Günümüz toplumunun karakteristiği tam da “biz” in yokluğudur.” Kapitalist üretim sürecine katılan herkes hem fail hem kurbandır. Kurban ve failin örtüştüğü yerde artık direniş mümkün değildir.”

Devlete ait işletme ve fabrikaların özelleştirildiği, bunların tartışıldığı, bu durumun sosyal devlet anlayışına ters olmasının konuşulduğu bir zamanda B. C. Han halimizin fotoğrafını çekiyor ve şöyle diyor;

“Özelleştirme ruhun içine kadar sızıyor.”

“Toplum giderek atomize olmakta, özelleşmektedir.”

“Çalışkanlığımız kaçıştır ve kendini unutma isteğinden başka bir şey değildir.”

“Sağlık yeni tanrıçadır.”

Yeni tanrıçamızın buyruklarına uymayan, hayatı bu yeni tanrıya göre şekillendirmeyen, bununla büyülenmemiş kaç kişi var? Az olsa gerek. Daha geçen hafta bu yeni tanrıçanın bilim kurulunda bulunan bir kulu,” tanrıçamıza inanmadığı gibi ona karşı çıkanların bir listesini hazırladım” diyerek haberlere konu olmuştu.

- “homines sakri,”
- “homo liber.”
- “Ölmeyecek kadar canlı yaşayamayacak kadar ölüdürler.”
- “Şiddetin tarihi, faile kurbanın, efendi ile uşağın özgürlük ve şiddetin örtüşmesiyle kemale eriyor.”

Bu kemale ermiş şiddete ancak kemalata yürüyerek karşı konulabilir.